

Muzikālo darbu izmantošana elektroniskajos plašsaziņas līdzekļos (raidīšana): tarifu pamatojums

Saturs

Ekskluzīvās tiesības un tiesības uz autoratlīdzību	2
Tarifu veidošanas pamatprincipi.....	2
Autoratlīdzības tarifu iespējamie veidi	3
Elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļiem piemērojamā tarifa principa izvēle	5
EPL pamattarifam piemērotie papildkritēriji	6
Minimālie maksājumi	7
Teritoriālā aptveramība	9
AKKA/LAA noteikto tarifu nediskriminējoša piemērošana	9
Pamattarifa muzikālo darbu īpatsvara sliekšņu izvēle un atbilstošo maksājamās autoratlīdzības % noteikšana konkrētiem intervāliem.....	10
Muzikālo darbu īpatsvara sliekšņi	10
Autoratlīdzības noteikšana konkrētiem % intervāliem	11
EPL ieņēmumu bāze, no kuras maksājami %	11
Autoru darbu izmantošana līdzapraidē tiešsaistē	15
AKKA/LAA tarifu ekonomiskais pamatojums un samērīgums saistībā ar autortiesību kolektīvā pārvaldījuma regulējošo tiesību aktu maiņu	16

Ekskluzīvās tiesības un tiesības uz autoratlīdzību

Saskaņā ar tiesību doktrīnā atzīto autora mantisko tiesību funkcija ir “nodrošināt to [tiesību] īpašnieka mantiskās intereses, kas var tikt īstenotas tādā gadījumā, ja likums garantē tiesību īpašniekam zināmā mērā ekskluzīvu tiesību uz darba lietošanu un mantiska labuma gūšanu, ļaujot citiem lietot darbu noteiktos veidos. Savā būtībā autora mantiskās tiesības ir lietu jeb reāltiesības, jo līdzīgi kā īpašuma, servitūtu un citas lietu tiesības nodrošina personām noteiktu monopoli uz objektīvi pastāvoša objekta (darba) lietošanu un rīcību ar to. Tiesības ir mantiskas tiesības (patrimoniālas tiesības), jo ietilpst personas mantas sastāvā.”¹

Pasaules intelektuālā īpašuma organizācijas (turpmāk saukta - WIPO) autortiesību un blakustiesību terminu vārdnīcā uzsvērts, ka “tiesības prasīt autoratlīdzību **un noteikt** citus darba izmantošanas nosacījumus ir neatdalāmas un tieši no ekskluzīvo tiesību būtības izrietošas tiesības (līdz ar to ekskluzīvo tiesību gadījumā nav nepieciešams to papildus noteikt)”²

Tarifu veidošanas pamatprincipi

Tarifi tiek noteikti, balstoties uz Starptautiskās autoru un komponistu sabiedrību konfederācijas (turpmāk saukta – CISAC), kuras locekle ir arī AKKA/LAA, rekomendācijām, ņemot vērā Latvijā spēkā esošos normatīvos aktus un autoru mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizāciju apstiprinātos elektronisko plašsaziņas līdzekļu tarifus citās Eiropas Savienības dalībvalstīs, īpaši pievēršot uzmanību Baltijas valstīm.

Viens no pamatprincipiem noteic, ka autori ir tiesīgi jebkurā gadījumā saņemt taisnīgu daļu no iegūtā ieņēmuma par savu darbu un ka CISAC spēkā esošo Statūtu 4.b) pants nosaka tās misiju „pārraudzīt un nodrošināt ar [literāriem un mākslas] darbiem saistīto ekonomisko un tiesisko interešu ievērošanu gan starptautiskā jomā, gan attiecībā uz vietējo likumdošanu”, tāpēc CISAC kopš tās dibināšanas seko savu biedru darbībai tarifu noteikšanā, lai gan jāatceras, ka, Statūtu 20.a) pants nosaka, ka, „izņemot tīri administratīvus jautājumus, visiem lēmumiem, kas pieņemti saskaņā ar šo Statūtu noteikumiem un kas izziņoti organizācijām, ir tikai rekomendējošs raksturs”.

¹ M. Grudulis. Ievads Autortiesībās., Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2006, 111.lpp.

² Guide to the Copyright and Related Rights Treaties administered by WIPO and Glossary of Copyright and Related Rights Terms, Geneva: WIPO, 2003., p.287.

Vairums lēmumu, ko CISAC ir pieņēmusi, aprobežojas ar to galveno principu definēšanu, kuri tiek piemēroti visos biedrības “Autortiesību un komunikēšanās konsultāciju aģentūra/Latvijas Autoru apvienība” (turpmāk – AKKA/LAA) noteiktajos tarifos, ievērojot faktu, ka tiesību īpašniekiem ir tiesības saņemt pienācīgu atlīdzību par viņu darbu izmantošanu un tieši autoriem kā tiesību īpašniekiem ir tiesības noteikt atlīdzību par darbu izmantošanu, turklāt autora valstiskā piederība nevar būt par pamatu mazākas autoratlīdzības saņemšanai (minētais princips izriet no AKKA/LAA un ārvalstu autortiesību kolektīvā pārvaldījuma organizāciju savstarpējās pārstāvniecības līgumiem):

- 1) „**Tarifi jānosaka pašiem autoriem**” (9. kongress, Varšava, 1934);
- 2) „Autoram vienmēr jābūt iekļautam viņa darba radītā ieņēmuma sadalē, un šis princips ietver jebkuru vienreizēju maksājumu” (12. kongress, Parīze, 1937. CIAD – Montekarlo, 1971);
- 3) „Visās valstīs atlīdzība, kas pienākas autoriem un izdevējiem, **ir jāiekasē uz procentu sistēmas bāzes, kāda ir ierastā prakse intelektuālās jaunrades izmantošanā**” (12. kongress, Parīze, 1937);
- 4) „Ārzemju darbu izpildījums nevar būt par iemeslu zemākam procentu likmes piemērojumam par nacionāliem darbiem piemēroto” (13. kongress, Stokholma, 1938).

Nosakot tarifus, AKKA/LAA ņem vērā ne tikai vispārīgos CISAC rekomendācijās ietvertos pamatprincipus, bet ievēro arī Latvijā spēkā esošos normatīvos aktus un tiesu praksi – gan Latvijas nacionālo tiesu praksi, gan uz konkrēto jomu attiecināmo Eiropas Savienības tiesu praksi.

Autoratlīdzības tarifu iespējamie veidi

Nosakot atlīdzības apmēru, tarifus iespējams veidot divējādi:

- 1) kā procentu no darba izmantotāja ieņēmumiem;
- 2) kā fiksētu summu.

Izvēloties, kuru no tarifu veidošanas kritērijiem izmantot, tiek ņemts vērā:

- a) vai izmantojamiem darbiem ir primāra nozīme konkrētajā izmantojuma veidā, t.i., vai bez tiem attiecīgais izmantojums vispār ir iedomājams;
- b) vai izmantojamiem darbiem ir sekundāra nozīme, t.i., konkrētā darbība, kuras ietvaros tiek izmantoti autoru darbi, principā ir iespējama arī bez autoru darbiem.

Pirmajā gadījumā, ņemot vērā, ka konkrētā darbība bez autoru darbu izmantošanas nav iespējama, arī autoriem kā personām, kuru darbs tiek tieši izmantots ieņēmumu ģenerēšanā, ir

leģitīms pamats pretendēt uz daļu no autoru darba izmantotāja ieņēmumiem, kuri tiek gūti, cita starpā arī nozīmīgi izmantojot autoru darbus.

Otrajā gadījumā, kad konstatējams, ka darbiem to izmantotāja darbībā ir sekundāra nozīme un bez tiem teorētiski varētu iztikt, autoriem nav pamata pretendēt uz ieņēmumiem, kuri tiek fiksēti kā procentuāla daļa no darbu izmantotāja ieņēmumiem, bet tikai uz fiksētu samaksu.

Tāpat, izvēloties procentuālu vai fiksētu tarifu, jāņem vērā, vai starp ieņēmumiem un darbu izmantošanu pastāv tieša saikne:

- a) ja pastāv tieša saikne, ir pamats piemērot % atlīdzības noteikšanas veidu, turklāt jo ciešāka saikne starp ieņēmumiem un konkrēto darbu izmantojumu, jo lielāks autoratlīdzības procents nosakāms par attiecīgo darbu izmantojumu;
- b) ja darbu izmantošanai nav tiešas saiknes ar ieņēmumiem, atlīdzība ir nosakāma fiksētu summu veidā.

Kā papildkritēriju visiem % tarifiem ir pamats piemērot arī konkrētajam izmantošanas veidam noteiktu maksājamās autoratlīdzības minimumu. Šim minimumam ir divējāds raksturs. Pirmkārt, tas garantē autoram minimālu samaksu par viņa darbu izmantošanu, nenonivelējot samaksu līdz formālai darba izmantošanas atļaujas saņemšanai par nebūtisku summu, bet nodrošinot autoram pienācīgu atlīdzību par viņa izņēmuma tiesību izmantošanu. Nosakot jebkura veida minimumu, tas piesaistāms pie objektīvi izmērāmiem parametriem, lai tā piemērošana nebūtu patvaļīga. Attiecīgajiem parametriem vajadzētu būt maksimāli saistītiem ar darbu izmantošanu (publiska izpildījuma vai publiskošanas auditorija, laika posms, tirāža, lejupielāžu, straumējumu, abonentu skaits utt.) un pēc iespējas konsekventiem, piesaistītiem līdzīgam izmantojuma veidam, kur šis minimums netiek piemērots. Tāpat minimuma noteikšanā jāņem vērā, ka jomās, kur autoru darbus izmanto ievērojamā skaitā, attiecīgajam minimumam jānodrošina arī faktiskā atlīdzības nonākšana līdz autoram, ievērojot gan kolektīvā pārvaldījuma īstenošanas izmaksas, gan faktu, ka no atlīdzības autoram vēl jāveic nodokļu maksājumi.

Otrkārt, minimumu noteikšana liedz darbu izmantotājiem uz autoru darbu rēķina īstenot dempingu, šķērssubsīdijas dažādu pakalpojumu ietvaros, nodrošinot, ka attiecīgajam darbu izmantotājam jāreķinās ar noteiktu minimālu maksājumu, kurš būs jāveic neatkarīgi no tā, vai izmantojums ir komerciāls vai nekomerciāls un neatkarīgi no tā, vai izmantotājs ir privāts komersants, biedrība, nodibinājums vai valsts finansēta juridiska persona (neatkarīgi no tās juridiskās formas). Šādi kolektīvā pārvaldījuma organizācija nodrošina arī no konkurences likuma prasībām izrietošo prasību visiem darbu izmantotājiem piemērot vienotus nosacījumus, ciktāl objektīvi kritēriji to pieļauj.

Elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļiem piemērojamā tarifa principa izvēle

Analoģiski citu valstu pieredzei autoratlīdzības tarifu sistēma elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļiem ir modelēta, pamatojoties uz muzikālo darbu izmantojuma saikni ar ieņēmumiem, kas tiek gūti no darbu izmantošanas. Elektronisko plašsaziņas līdzekļu (radio un televīzijas raidorganizāciju, turpmāk – EPL) gadījumā par vispārpieņemtu praksi ir atzīta procentuālā tarifa principa izmantošana, maksājamās autoratlīdzības apmēru nosakot kā procentuālu maksājumu no EPL ieņēmumiem, kurš ir atkarīgs no muzikālo darbu īpatsvara attiecīgā EPL kopējā raidlaikā, kombinējot to ar minimālo (mēneša, gada) maksājumu.

Šāds tarifa princips tiek izmantots lielākajā daļā Eiropas Savienības dalībvalstu un visās Latvijas kaimiņvalstīs (skat. attiecīgo valstu mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizāciju interneta vietnes, tāpat arī Latvijas Republikas Konkurences padomes 2008.gada 13.februāra lēmumu Nr.20³), līdz ar to tas ir vienkāršs un salīdzināms, un tā izmantošana nerada papildu izdevumus, kādi rastos, izmantojot dažāda veida koeficientus atkarībā no EPL programmas sasniegtās auditorijas dažādiem raidījumiem un dažāda veida raidlaika maksas.

Attiecīgais tarifa princips uzskatāms arī par vienkārši kontrolējamu un pārbaudāmu, jo maksājamās atlīdzības apmērs atkarīgs tikai no diviem mainīgiem lielumiem – muzikālo darbu īpatsvara un EPL ieņēmumiem, kurus var objektīvi pārbaudīt trešās personas, veicot maksājumu apmēra kontroli vai muzikālo darbu īpatsvara kontroli.

Tāpat šāda tarifa principa izvēle atbilst Latvijas tiesu praksē ierastajam atlīdzības noteikšanas modelim attiecībā uz EPL⁴ un ir atzīta par pareizu Eiropas Savienības Tiesas (iepriekš – Eiropas Kopienų Tiesa) judikatūrā, norādot, ka šāda tarifa principa izvēle ir atbilstoša pie nosacījuma, kad nav pieejama cita metode, kura, neradot kolektīvā pārvaldījuma organizācijai papildu izdevumus, ļautu precīzāk noteikt izmantoto darbu daudzumu un aptverto auditoriju⁵.

Visbeidzot, procentuālā tarifa piemērošana atbilst Autortiesību kolektīvā pārvaldījuma likuma (turpmāk – AKPL) 32.panta nosacījumiem, jo ietver sevī divus no AKPL 32.panta 2.daļā minētajiem kritērijiem:

– tas korelē ar “tiešu komerciālu labumu, kuru gūst darba vai blakustiesību objekta izmantotājs attiecīgā izmantojuma rezultātā”, t.i., atlīdzības apmēram pastāv tieša sasaiste ar EPL gūtajiem ieņēmumiem;

³ Latvijas Republikas Konkurences padomes 2008.gada 13.februāra lēmums Nr.20 par izpētes lietas Nr.2454/06/05/19 izbeigšanu, 21., 22.lpp.

⁴ Piem., Latvijas Republikas Augstākās tiesas spriedums lietā C04256408, AKKA/LAA vs Latvijas Televīzija, u.c.

⁵ Eiropas Kopienų Tiesas 2008.gada 11.decembra spriedums lietā Nr. C-52/07, Kanal 5 Ltd, TV 4 AB vs STIM.

– tas korelē ar “darba vai blakustiesību objekta izmantošanas mērķi, apjomu un nozīmību atkarībā no izmantošanas veida saimnieciskās vai citas darbības ietvaros”, t.i., tiek ņemts vērā, ka muzikālu darbu izmantošanai EPL programmas ietvaros ir būtiska nozīme un EPL darbība bez muzikālo darbu izmantošanas nav iedomājama, un līdz ar to darbu autoriem ir pamats saņemt procentuālu atlīdzību par viņu darbu izmantošanu, nevis fiksētu samaksu, kas būtu adekvāti, ja tiktu izmantots tikai viens vai daži darbi, bez kuru izmantošanas iespējams iztikt. Tāpat šis AKPL kritērijs tiek piemērots arī paša tarifa uzbūvē, proti, pieaugot darbu izmantošanas intensitātei, t.i., muzikālo darbu īpatsvaram programmā, pieaug arī maksājamās atlīdzības apmērs, tādējādi atspoguļojot muzikālo darbu nozīmīgumu katrā atsevišķi ņemtā EPL programmā. Šādā veidā tiek nodrošināts, ka, piemēram televīzijas programma, kura pārsvarā raida sporta spēles un kur ir mazs muzikālo darbu īpatsvars (t.s. sporta programma), maksā mazāku atlīdzību nekā plašai publikai domāta izklaides programma ([general entertainment channel](#)), kura savukārt maksā mazāk nekā mūzikas programma ([music channel](#)).

Šādos apstākļos AKKA/LAA, nosakot tarifus EPL, ir izmantojusi procentuālu tarifu, nosakot maksājamo atlīdzību kā procentu no EPL ieņēmumiem, kurš turklāt saistīts ar muzikālo darbu izmantošanas intensitātes soļiem, tādā veidā radot loģisku sasaisti starp darbu izmantotāja ieņēmumiem, kas saistīti ar autoru darbu izmantošanu, un maksājamās atlīdzības pieaugumu, kurš korelē ar darbu izmantošanas intensitātes pieaugumu.

EPL pamattarifam piemērotie papildkritēriji

Nosakot tarifus par jebkura veida darbu izmantošanu, ir jārēķinās, ka atsevišķos gadījumos darbu izmantošana tiek īpaši subsidēta, tiek veikta nekomerciāla izmantojuma ietvaros vai arī tai nav tiešas sasaistes ar darbu izmantotāja gūtajiem ieņēmumiem.

Tomēr arī šādos gadījumos, neraugoties uz to, ka darbu izmantotājs negūst peļņu vai veic darbu izmantošanu nekomerciālu pasākumu ietvaros, darbu autoram saglabājas tiesības saņemt atlīdzību par viņa darbu izmantošanu. Tas izriet no šī dokumenta ievaddaļā minētās autora ekskluzīvo tiesību dabas un Autortiesību likuma 15.panta 4.daļas, atbilstoši kurai “autoram ir tiesības izmantot savu darbu jebkādā veidā, atļaut vai aizliegt tā izmantošanu, saņemt atlīdzību par atļauju izmantot savu darbu un par darba izmantošanu, izņemot likumā paredzētos gadījumus”.

Līdz ar to tiek prezumēts, ka autoram ir tiesības saņemt atlīdzību par darba izmantošanu, izņemot Autortiesību likumā tieši noteiktos autortiesību ierobežojumus.

Lai nodrošinātu autoriem pienācīgu minimālo atlīdzību par viņa darbu izmantošanu, AKKA/LAA noteiktajos tarifos tiek piemēroti minimālie autoratlīdzības maksājumi, atbilstoši kuriem tiek noteikta minimālā samaksa, kas darbu izmantotājam jāmaksā neatkarīgi no viņa ieņēmumiem, kas gūti darbu izmantošanas ietvaros, pat gadījumos, kad tādi netiek gūti vispār.

Nosakot minimālos autoratlīdzības maksājumus, AKKA/LAA, pamatojoties uz AKPL 32.panta otrās daļas 2.punktu, ņem vērā tādus objektīvus darbu izmantošanas intensitātes kritērijus, kuri raksturo ne tikai tiešu komerciālu labumu, ko gūst darbu izmantotājs, bet arī darbu izmantošanas intensitāti:

- 1) minimālo maksājumu korelācija ar muzikālo darbu īpatsvaru;
- 2) tāds minimālo maksājumu apmērs, lai, pie attiecīgā darbu izmantojuma veida veicot iekasētās atlīdzības sadali, to vispār būtu iespējams tehniski sadalīt un praktiski izmaksāt (t.i., izmaksājamās atlīdzības apmērs būtu izmērāms pilnos eirocentos);
- 3) EPL aptveramība (pārrobežu, nacionālā, Rīgas reģionālā utt.), kura ir saistīta ar attiecīgās aptveramības ietvaros sasniedzamo auditoriju.

Minimālie maksājumi

Nosakot minimālos autoratlīdzības maksājumus, AKKA/LAA, pamatojoties uz AKPL 32.panta otrās daļas 2. un 3.punktu, ņem vērā faktu, ka jebkurai iekasētajai autoratlīdzībai jābūt tādai, lai autoram vispār būtu interese attiecīgo licences līgumu noslēgt, līdz ar to, pat ņemot vērā ievērojamu izmantoto darbu skaitu un plašo izmantošanas intensitāti, kāda ir EPL, iekasētajai atlīdzībai jābūt tādai, lai autoram to vispār būtu iespējams izmaksāt.

Ievērojot iepriekš minētos AKPL 32.panta otrās daļas 2. un 3.punktu un nosakot minimālo autoratlīdzības maksājumu gadā par autoru darbu raidīšanu radio ar nacionālo apraidi, AKKA/LAA minimālā maksājuma noteikšanai ir izmantojusi vidējo nacionālās apraides raidorganizāciju kā minimālā maksājuma aprēķina pamatu. Proti, minimālā maksājuma aprēķinam izmantots pieņēmums par Latvijas “vidējo nacionālās apraides EPL (šajā gadījumā – radio)”, kuram ir nacionālā apraide ar muzikālo darbu īpatsvaru 63% no raidlaika. Minimālā autoratlīdzības gada maksājuma aprēķins veikts šādi.

- 1) $365(\text{dienas}) \times 24(\text{stundas}) \times 60(\text{minūtes}) = 525600$ minūtes raidlaika gadā.
- 2) Vidējais dziesmas ilgums radio formātā ir 3 minūtes, tātad, gada laikā raidot tikai muzikālos darbus, radio tiktu atskaņotas $525600/3 = 175200$ dziesmas.

- 3) Vidējā radio izmantoto muzikālo darbu īpatsvars ir 63%, tātad gada laikā tiek raidītas 110376 dziesmas.
- 4) Ievērojot, ka katram muzikālajam darbam ir vismaz trīs tiesību īpašnieki (komponists, teksta autors, aranžētājs), maksimālais iespējamais unikālu reižu skaitu skanējušais darbu īpašnieku skaits ir 331128. Šajā aprēķinā nedrīkst ņemt vērā citu, kā vien “unikālo darbu” skaitu, jo saskaņā ar AKPL 20.panta pirmo daļu autoratlīdzības sadale primāri veicama, izmantojot proporcionālo sadales metodi, tātad vispirms iedalot uz katru darbu piekrītošo atlīdzību, bet pēc tam – katram tiesību subjektam piekrītošo atlīdzību. Ņemot vērā, ka katra gada griezumā gan teorētiski, gan praktiski būs vismaz viens darbs, kurš būs skanējis tikai vienu reizi, arī šī darba autoriem būs jāiedala autoratlīdzība.
- 5) Lai attiecībā uz visiem šiem 331128 tiesību īpašniekiem iedalītu vismaz 1 eirocentu, minimālajai samaksātajai autoratlīdzībai jābūt 3311,28 EUR.
- 6) Tāpat jāņem vērā, ka iepriekšējais aprēķins attiecas tikai uz tehnisku atlīdzības sadali, bet neiekļauj EPL sniegto pakalpojumu ekonomisko vērtību - AKKA/LAA izdevumus autoru tiesību pārvaldīšanai, kas sevī ietver ar licences līgumu nodrošināto iespēju autoru darbu izmantotājiem izmantot visas pasaules muzikālos darbus, jo AKKA/LAA ir noslēgusi kolektīvā pārvaldījuma līgumus ar Latvijas autoriem un pārstāvības līgumus ar citu valstu kolektīvā pārvaldījuma organizācijām, kā arī veido, papildina un uztur autoru un autoru darbu datu bāzes. Minēto darbību īstenošana veido objektīvu nepieciešamo darbību kopumu, lai nodrošinātu AKKA/LAA iespēju izsniegt atļaujas jeb licences autoru darbu izmantošanai, autortiesību subjektiem pienākošās atlīdzības iekasēšanu, sadali, izmaksu un uzraudzību, kas nodrošina autoru darbu izmantošanas atbilstību noslēgtajiem līgumiem. Šie izdevumi līgumos ar tiesību subjektiem noteikti maksimāli 25%, turklāt no izmaksājamās atlīdzības ir ieturami nodokļi (IIN likme 23%).
- 7) Ņemot vērā attiecīgā maksājamā minimuma palielinājumu (par 23% un 25%), tiek secināts, ka minimālais maksājums ir 5733,81 EUR, kas nodrošina autoratlīdzības iekasēšanu, sadali, autoru darbu izmantošanas atbilstību noslēgtajiem līgumiem, un atlīdzības izmaksu, ieturot nodokļus.
- 8) Tāpat, nosakot minimumu, AKKA/LAA ņem vērā, ka ne visi minimālās autoratlīdzības maksātāji atbildīs izvēlētajai “vidējai” radio raidstacijai, līdz ar to AKKA/LAA noteiktajam minimumam jābūt arī tādām, kas atbilst nacionālajai raidstacijai ar mazāk nekā vidējo (faktiski – minimālo) muzikālo darbu īpatsvaru – 45%, kas ir tuvu zemākajai iepriekšējā muzikālo darbu īpatsvara soļa robežai. Tātad, ja 5733,81 EUR

atbilst 63% muzikālo darbu īpatsvaram, tad 45% muzikālo darbu īpatsvaram atbilst 4095,58 EUR.

AKKA/LAA minimālā maksa par autoru darbu izmantošanu radio ar nacionālo apraidi ir noteikta EUR 4097,88, kas aplēses brīdī atbilda attiecīgajam aprēķinam latos, to noapaļojot uz augšu (t.i., ņemot vērā, ka visi pieņēmumi par tiesību īpašnieku skaitu un raidīto darbu skaitu ir ļoti konservatīvi).

Citi AKKA/LAA noteiktie minimumi, kas tiek piemēroti elektronisko plašsaziņas līdzekļu tarifiem attiecībā uz darbu raidīšanu, ir balstīti uz līdzīga aprēķina principa.

Teritoriālā aptveramība

Teritoriālā raidorganizācijas programmas aptveramība nosaka to, cik lielai auditorijai būs pieejami autoru darbi, tādēļ, veidojot tarifus un nosakot minimālās gada atlīdzības normas, arī šie faktori tiek ņemti vērā, jo, piemēram, EPL ar nacionālo apraidi aptvers skaitliski plašāku auditoriju nekā ELP ar vietējo vai reģionālo apraidi, bet EPL, kas raida Rīgā un tās apkārtnē, auditorija ir krietni lielāka nekā citiem reģionāliem un vietējiem EPL.⁶ Teritoriālās aptveramības kritērija piemērošana, veidojot tarifus, tika iekļauta arī skaidrojumā, ko AKKA/LAA sniedza Konkurences padomei tās ierosinātās izpētes lietas Nr.2454/06/05/19 ietvaros, un Konkurences padome to ņēma vērā, atzīstot AKKA/LAA tarifu pamatotību ar 2008.gada 13.februāra lēmumu Nr.20 lietā Nr.2454/06/05/19.

AKKA/LAA noteikto tarifu nediskriminējoša piemērošana

AKKA/LAA spēkā esošajos elektronisko plašsaziņas līdzekļu tarifos par muzikālo darbu raidīšanu EPL programmās jau sākotnēji ir ietverta vienlīdzīga attieksme gan pret autortiesību subjektiem, gan pret dažāda veida autoru darbu izmantotājiem neatkarīgi no to valstiskās piederības vai juridiskās formas.

AKKA/LAA, nosakot EPL tarifus, piemēro vienādu attieksmi pret visiem AKKA/LAA pārstāvētajiem autoriem, nešķirojot sevis pārvaldītās autoru mantiskās tiesības un darbus atkarībā no attiecīgo darbu autoru valstiskās piederības. Šāds autortiesību subjektu nediskriminēšanas princips izriet no:

⁶Saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes datiem Rīgas un Pierīgas reģiona iedzīvotāju skaits 2017.gadā bija par 62638 lielāks nekā Latgales, Kurzemes, Vidzemes un Zemgales reģionu kopējais iedzīvotāju skaits, sk. Centrālās statistikas pārvaldes datubāzi ISG01. "Platība, iedzīvotāju blīvums un pastāvīgo iedzīvotāju skaits reģionos, republikas pilsētās un novados gada sākumā", http://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/Sociala/Sociala_ikgad_iedz_iedzskaits/IS0010.px/?rxid=cd

- 1) AKKA/LAA kā CISAC biedram saistošajām rekomendācijām,
- 2) AKKA/LAA un ārvalstu mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizāciju savstarpējās pārstāvniecības līgumos noteiktajiem pienākumiem,
- 3) Eiropas Savienības tiesību aktiem, kuri nosaka diskriminācijas aizliegumu dažādu ES valstu pilsoņiem,
- 4) Eiropas Savienības Tiesas secinājumiem CISAC⁷ lietā.

Ievērojot faktu, ka:

- 1) AKKA/LAA attiecībā uz muzikālo darbu raidīšanas tiesībām Latvijas Republikā atrodas dominējošā stāvoklī;
- 2) Eiropas Kopienų Tiesas 2008.gada 11.decembra spriedumā lietā Nr. C-52/07, Kanal 5 Ltd, TV 4 AB vs STIM secināto, ka kolektīvā pārvaldījuma organizācijai nav objektīva pamata piemērot atšķirīgus tarifus sabiedriskajiem un komerciālajiem EPL;

AKKA/LAA attiecina nediskriminēšanas principu uz visiem EPL neatkarīgi no to juridiskās formas un statusa, t.i., fakta, vai tas ir komerciālais vai sabiedriskais EPL, un piemēro tiem vienotus tarifus.

Pamattarifa muzikālo darbu īpatsvara sliekšņu izvēle un atbilstošo maksājamās autoratlīdzības % noteikšana konkrētiem intervāliem

Muzikālo darbu īpatsvara sliekšņi

AKKA/LAA spēkā esošajos EPL tarifos par muzikālo darbu raidīšanu radio un televīzijas programmās izmantoto muzikālo darbu īpatsvara sliekšņu (attiecībā uz radio raidorganizācijām – 0-25%, 25-40%, 40-65%, 65-80%, 80-100% un attiecībā uz televīzijas raidorganizācijām – 0-5%, 5-10%, 10-20%, 20-30%, 30-40%, 40-50%, 50-70% un 70-100%) noteikšana balstīta uz AKKA/LAA un Latvijas Raidorganizāciju asociācijas savstarpējā sarakstē panākto vienošanos 2005.gadā (sk. LRA un AKKA/LAA tikšanās 2005.gada 19.aprīļa protokolu). Minētās vienošanās ietvaros AKKA/LAA tobrīd spēkā esošos, atšķirīgos muzikālo darbu īpatsvara sliekšņus pakārtoja raidorganizācijas pārstāvošās Latvijas Raidorganizāciju asociācijas priekšlikumam, lai nodrošinātu vienlīdzīgāku attieksmi pret visiem EPL, jo iepriekš atsevišķiem EP izmantoto darbu īpatsvars atradās precīzi uz sliekšņa robežas. (Skat. arī

⁷ Eiropas Komisijas lēmums lietā Nr. COMP/C2/38.698 – CISAC un Eiropas Savienības Tiesas 2013.gada 13.aprīļa spriedums lietā Nr. T-414/08, AKKA/LAA v Commission.

Konkurences Padomes 2008.gada 13.februāra lēmumu⁸ 19.lpp, kur fiksēts, ka attiecīgie soļi noteikti pēc Latvijas Raidorganizāciju asociācijas priekšlikuma.)

Šādos apstākļos uzskatāms, ka spēkā esošajos EPL tarifos muzikālo darbu raidīšanai radio un televīzijas programmās izmantotie muzikālo darbu īpatsvara sliekšņi ir saskaņoti ar darbu izmantotājus pārstāvošo asociāciju, attiecīgā saskaņošana tāpat jau iepriekš ir tikusi atzīta par pamatotu gan Konkurences Padomes 2008.gada 13.februāra lēmumā Nr.20, gan tiesas spriedumā lietā AKKA/LAA vs Latvijas Televīzija⁹, kurš pieņemts, skatot attiecīgo lietu Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta paplašinātā sastāvā, un citos AKKA/LAA strīdos ar raidorganizācijām.

Autoratlīdzības noteikšana konkrētiem % intervāliem

AKKA/LAA spēkā esošajos EPL tarifos par muzikālo darbu raidīšanu radio un televīzijas programmās izmantoto muzikālo darbu īpatsvara intervāli (attiecībā uz radio raidorganizācijām – 0-25%, 25-40%, 40-65%, 65-80%, 80-100% un attiecībā uz televīzijas raidorganizācijām – 0-5%, 5-10%, 10-20%, 20-30%, 30-40%, 40-50%, 50-70% un 70-100%) ir piesaistīti konkrētiem maksājamās atlīdzības % no EPL ieņēmumiem. Nosakot katram intervālam atbilstošu atlīdzības %, AKKA/LAA vadījās pēc vidējiem Eiropas Savienības valstu mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizāciju tarifiem muzikālo darbu izmantošanai EPL. Konkurences padome 2007. gadā arī no savas puses veica Eiropas Savienības valstu mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizāciju tarifu % likmju salīdzinājumu un secināja, ka AKKA/LAA tarifi ir samērojami ar citu valstu kolektīvā pārvaldījuma organizāciju noteiktajiem tarifiem¹⁰, tādējādi atzīstot AKKA/LAA noteikto procentuālo atlīdzības lielumu par samērīgu.

EPL ieņēmumu bāze, no kuras maksājami %

Autoratlīdzība tiek aprēķināta kā noteikts procents no ieņēmumiem, un līgumā ietverama tā ieņēmumu bāze, no kuras tiks aprēķināta autoratlīdzība, jo aprēķināšanas bāze ir tikpat svarīga kā noteiktais procenta lielums. Minētajai bāzes formulai ir:

⁸ Latvijas Republikas Konkurences padomes 2008.gada 13.februāra lēmums Nr.20 par izpētes lietas Nr.2454/06/05/19 izbeigšanu, 19.lpp.

⁹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas spriedums lietā C04256408, AKKA/LAA vs Latvijas Televīzija, para [12.1].

¹⁰ Latvijas Republikas Konkurences padomes 2008.gada 13.februāra lēmums Nr.20 par izpētes lietas Nr.2454/06/05/19 izbeigšanu, 21., 22., 23.lpp.

- a) jābūt atvērtai savā definējumā, lai tā varētu ņemt vērā arī jaunus ieņēmumu ģenerēšanas veidus situācijā, kad tie ir saistīti ar darbu raidīšanu;
- b) skaidri jādefinē tie ieņēmumu veidi, kuri jau šobrīd viennozīmīgi uzskatāmi par tādiem, kuri saistīti ar autoru darbu raidīšanu un ir ietverami aprēķina bāzē.

Gadījumos, kad EPL nodarbojas ar uzņēmējdarbību, kas nekādi nav saistīta ar autoru darbu izmantošanu vai radio vai televīzijas programmas atpazīstamības izmantošanu, ieņēmumi no šīs darbības nebūtu iekļaujami to ieņēmumu apjomā, no kuriem aprēķināma autoratlīdzība.

Tāpat ir pamats autoratlīdzību neaprēķināt no PVN, kas gadījumos, kad tiek saņemts par pārdoto reklāmu, nerada EPL ieņēmumus, jo beigās tiek ieskaitīts valsts budžetā.

Pie šiem apsvērumiem AKKA/LAA, nosakot bāzi, to formulē kā atklātu juridisku terminu: “Ar ieņēmumiem tiek saprasti visi elektroniskā plašsaziņas līdzekļa ieņēmumi, kas gūti, realizējot elektroniskā plašsaziņas līdzekļa darbību.”

Atsevišķi uzskaitītas tās minimālās aprēķina bāzes pamatsastāvdaļas, kuras viennozīmīgi (t.sk. ņemot vērā iepriekš ar Latvijas Raidorganizāciju asociāciju panākto vienošanos un pamatojoties uz tiesas spriedumiem par noslēgtiem atzītajos licences līgumos) uzskatāmas par EPL ieņēmumu bāzi, no kuras rēķināma autoratlīdzība:

- 1) ieņēmumi no visa veida reklāmas pakalpojumiem;
- 2) ieņēmumi no daļējas vai pilnīgas raidlaika izmantošanas tiesību nodošanas trešajām personām;
- 3) ieņēmumi no programmu pārraides, uztveršanas vai izmantošanas tiesību nodošanas (pārdošanas) trešajām personām;
- 4) ieņēmumi no maksas pakalpojumiem, kas saistīti ar raidīšanu;
- 5) jebkādas no valsts, pašvaldības vai citas personas saņemtas subsīdijas, dotācijas un ziedojumi.

Reklāmas ieņēmumu sakarā ir jāprecizē, ka ar tiem domāti ieņēmumi no visa veida reklāmas pakalpojumiem, atskaitot no tiem aģenta atlīdzību, kuru elektroniskajam plašsaziņas līdzeklim pastāvīgi maksā par reklāmas un līdzīga satura materiālu izvietošanu programmā, bet ne vairāk kā 15% apmērā no katra reklāmas pakalpojuma vērtības. 15% atskaitījums netiek piemērots gadījumos, kad attiecīgie maksājumi veikti personai, kura likuma “Par uzņēmuma ienākuma nodokli” izpratnē atzīstama par saistītu uzņēmumu. Minētais atskaitījums pamatojams ar faktu, ka attiecīgos ieņēmumus EPL, lai arī teorētiski saņem kā samaksu, faktiski pārskaita attiecīgajai reklāmas aģentūrai, kura veikusi reklāmdevēja piesaistīšanu. Par ieņēmumiem no reklāmas

uzskatāmi arī tie ieņēmumi, kas gūti kā atbalsts raidījumu producēšanai. Burtiski to var saprast kā naudas summas, kas domātas kāda raidījuma producēšanai, savukārt raidorganizācija raidījuma titros vai raidījumā norāda uz sponsoru. Šajā ziņā arī Austrijas Augstākā tiesa spriedumā (Nr.29/09/1992, 4 Ob 79/92) skaidri formulējusi: “Katra atlīdzība, kuru saņem organizētājs, zināmā mērā sedz daļu no producēšanas izmaksām. Kā piemēru tiesa min arī faktu, ka atlīdzība par reklāmu cita starpā ietver arī samaksu par avīzes reklamēšanu.”

Minētie ieņēmumi atbilst AKPL 32.panta otrās daļas 1.punktam, to tieši atspoguļojot. Tāpat šāda veida aprēķins (piemērojot muzikālo darbu īpatsvara soļus un noteiktu % EPL ieņēmumiem) atbilst arī AKKA/LAA kā kolektīvā pārvaldījuma organizācijas sniegto pakalpojumu ekonomiskajai vērtībai, kas izriet no AKPL 32.panta otrās daļas 3.punktam. Šāds secinājums tiešā tekstā lasāms arī Eiropas Kopienu Tiesas lietā Kanal 5 un TV4 AB vs STIM¹¹.

Autoratlīdzības aprēķins kopumā kā procentuāla daļa no autortiesību objektu izmantotāja gūtajiem ieņēmumiem, tiesu praksē ir atzīts par parastai praksei atbilstošu. Šajā sakarā AKKA/LAA tarifu noteikšanas laikā vadījās no Eiropas Kopienu Tiesas sprieduma lietā Kanal 5 un TV4 AB vs STIM¹². Minētajā spriedumā ir norādīts, ka:

“[33] Attiecībā uz līdzīgu atlīdzību iekasēšanas ļaunprātīgo raksturu, kuru apmērs arī atbilst zināmai daļai no diskotēkas apgrozījuma, Tiesa ir atzinusi, ka atlīdzību vispārējo dabu var apstrīdēt atbilstoši EKL 82. pantā paredzētajam aizliegumam tikai tiktāl, cik arī citas aprēķina metodes būtu piemērotas, lai īstenotu autoru, komponistu un mūzikas izdevēju interešu aizsardzības likumīgo mērķi, un tas uzreiz nepaaugstinātu autortiesību līgumu izpildes pārvaldīšanas un ar autortiesībām aizsargāto muzikālo darbu izmantošanas pārraudzības izmaksas (skat. 1989. gada 13. jūlija spriedumu lietā 395/87 Tournier, Recueil, 2521. lpp., 45. punkts).

[34] Tādēļ fakts, ka STIM piemēro pamata lietā apskatīto atlīdzības modeli, pats par sevi nav ļaunprātīga izmantošana EKL 82. panta izpratnē un principā ir uzskatāms par parastu autortiesību izmantošanu.”

Kā redzams no minētajiem secinājumiem, autoratlīdzības samaksa kā **“daļa no apgrozījuma”** principā jāuzskata nevis par ļaunprātību, bet **“parastu autortiesību izmantošanu”**. Minētais spriedums ir pieņemts lietā, kurā puses bija Zviedrijas autortiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācija STIM un televīzijas raidstacijas Kanal 5 un TV4 AB, tātad minētie secinājumi ir

¹¹ Eiropas Kopienu Tiesas 2008.gada 11.decembra spriedums lietā Nr. C-52/07, Kanal 5 Ltd, TV 4 AB vs STIM, para [37].

¹² Eiropas Kopienu Tiesas 2008.gada 11.decembra spriedums lietā Nr. C-52/07, Kanal 5 Ltd, TV 4 AB vs STIM. <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=75798&mode=req&pageIndex=1&dir=&occ=first&part=1&text=&doclang=LV&cid=1074659>

tieši piemērojami attiecībā uz tarifu pamatojumu par muzikālo darbu izmantošanu elektroniskajos plašsaziņas līdzekļos.

Eiropas Savienības Tiesas (EST) atziņas lietā Kanal 5 un TV4 AB vs STIM ir tālāk attīstītas pavisam nesen, jau pēc sākotnējās AKKA/LAA tarifu apstiprināšanas, lietā Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers CVBA (SABAM) pret Weareone.World BVBA, Wecandance NV¹³.

Lietā SABAM vs Weareone.World BVBA, Wecandance NV EST konstatēja, ka par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu nav uzskatāms tas, ka kolektīvā pārvaldījuma sabiedrība **maksu, kas jāmaksā saskaņā ar autortiesībām, aprēķina, pamatojoties uz bruto ieņēmumiem no ieejas biļešu pārdošanas**, turklāt no šiem ieņēmumiem nevar atskaitīt visas izmaksas, kuras saistītas ar festivāla organizēšanu un kurām nav nekādas saiknes ar tajā izpildītajiem muzikālajiem darbiem (tiesas atbilde uz pirmo prejudiciālo jautājumu). Tāpat EST savā spriedumā ir ietvērusi arī atsauci uz ģenerālvokāta atzinuma [68] punktu attiecīgajā lietā:

“68. Tas pats, manuprāt, principā attiecas uz neiespējamību izdevumus, “kas nav tieši saistīti ar mūziku”, atskaitīt no bāzes summām, kuras aprēķina no biļešu pārdošanas radītā apgrozījuma daļas, vai no mākslinieciskā budžeta. Neatkarīgi no apsvēruma, ka ir ārkārtīgi grūti novērtēt, kādi izdevumi var tikt atzīti par tādiem, kas nav tieši saistīti ar mūziku, ņemot vērā aplūkojamo pasākumu specifiku (vai tādi ir, piemēram, tie, kas nodrošina skaņas kvalitāti, nevis tie, kuri attiecas uz gaismām?), šādu izdevumu apmērs apgrozījuma daļā, kuru izmanto aprēķina bāzē (konkrētā gadījumā ieņēmumi no biļešu pārdošanas), ir atkarīgs no pasākuma rīkotāju izlemtā sadalījuma un tātad no elementiem, kas ir pilnībā ārpus SABAM kontroles. Turklāt ir jānorāda, ka spriedumos Basset un Tournier Tiesa ir atzinusi atlīdzību sistēmu, kuras balstīta uz bruto apgrozījumu, likumību. Tāpat lietā, kurā ir taisīts spriedums Kanal 5, STIM savu atlīdzību aprēķināja no ieņēmumiem no plašai auditorijai paredzēto raidījumu pārraides vai, pakārtoti, no reklāmas un/vai abonementiem, atskaitot tikai dažus izdevumus (71).¹⁴”

¹³ Eiropas Savienības Tiesas 2020.gada 25.novembra spriedums lietā C-372/19, Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers CVBA (SABAM) vs Weareone.World BVBA, Wecandance NV.
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=234322&mode=req&pageIndex=1&dir=&occ=first&part=1&text=&doclang=LV&cid=1080687>

¹⁴ Eiropas Savienības Tiesas ģenerālvokāta Džovanni Pitruccella secinājumi lietā C-372/19, Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers CVBA (SABAM) vs Weareone.World BVBA, Wecandance NV, sniegti 2020.gada 16.jūlijā.
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=228701&mode=req&pageIndex=1&dir=&occ=first&part=1&text=&doclang=LV&cid=1080687>

Kā izriet no EST sprieduma [11] paragrāfā minētajiem SABAM vs Weareone World BVBA, Wecandance NV pamatlietas faktiem, kolektīvā pārvaldījuma organizācijas tarifs attiecīgajā lietā paredz no autoratlīdzības aprēķina ieņēmumu bāzes atskaitīt PVN, specifiskus pašvaldību nodokļus un rezervācijas maksas, un šāda pieeja uzskatāma par pareizu, savukārt EST atsauce uz ģenerālvokāta atzinumu paskaidro, ka tikai šādā veidā iespējams objektīvi konstatēt gūto labumu, jo dažādu atskaitījumu piemērošana ir burtiski pakārtota un atkarīga no izmantotāja iekšējās grāmatvedības, un to novērtēšana faktiski ir subjektīva.

Pie šādiem apsvērumiem nosakot EPL ieņēmumu bāzi, no kuras rēķināma autoratlīdzība, būtu primāri jāvadās pēc principa, ka aprēķina bāzē iekļaujami visi ieņēmumi un tikai izņēmuma gadījumā kāda atsevišķa ieņēmumu daļa būtu atskaitāma no aprēķina bāzes.

Autoru darbu izmantošana līdzapraidē tiešsaistē

Atbilstoši tarifiem, kas noteikti par muzikālo darbu izmantošanu EPL, AKKA/LAA ir noteikusi tarifus par “interneta radio kā līdzapraidē” tradicionālajam radio. Nosakot atlīdzību par šāda veida izmantojumu, AKKA/LAA ņem vērā šādus kritērijus:

- 1) līdzapraide ir “papildu izmantojums” jau esošajai apraidei, līdz ar to tas nav primārais izmantošanas veids, bet viennozīmīgi rada papildu auditoriju;
- 2) līdzapraide tiešsaistē neapšaubāmi ir jauns izmantojuma veids, un par darbu izmantošanu šādā veidā autoriem ir tiesības saņemt atlīdzību, savukārt darba izmantotājam ir pienākums saņemt atļauju šādai darbu izmantošanai;
- 3) auditorijas pieaugums nav tik nozīmīgs, lai to varētu uzskatīt par atsevišķu izmantojumu, kurš ģenerē ieņēmumus pats par sevi, jo lielāko daļu auditorijas aptver jau sākotnējā apraide, tātad atlīdzībai būtu jābūt samērīgi mazākai, tajā pašā laikā auditorijas aptveramību palielina ne tikai iekļūšana Latvijas tirgū, bet arī teritoriālais aspekts, jo tā ir pieejama ārpus Latvijas teritorijas (ir pārrobežu) un pieejama visur, kur pieejams internets.

Fakts, ka izmantojums ir uzskatāms par atsevišķas autora tiesības izmantojumu, izriet no Autortiesību likuma 15.panta pirmās daļas 7.punkta, Latvijas Republikas Augstākās tiesas sprieduma lietā SKC 136/2017 AKKA/LAA vs STAR FM¹⁵ un Eiropas Savienības Tiesas sprieduma lietā ITV et al vs CatchupTV¹⁶. Lai arī Eiropas Savienības Tiesas sprieduma lietā

¹⁵ Latvijas Republikas Augstākās tiesas 2017.gada 29.novembra spriedums lietā SKC 136/2017 (C29422807), AKKA/LAA vs STAR FM, para [16].

¹⁶ Eiropas Savienības Tiesas 2013.gada 7.marta spriedums lietā Nr. C-607/11, ITV Broadcasting Ltd, ITV 2 Ltd, ITV Digital Channels Ltd, Channel 4 Television Corporation, 4 Ventures Ltd, Channel 5 Broadcasting Ltd, ITV Studios Ltd vs TVCatchup Ltd, para [39].

ITV et al vs CatchupTV apskatītie apstākļi ir atšķirīgi no EPL veiktās līdzpraides, tomēr spriedumā tiesa secina, ka “turpretim konkrētā pamatlieta attiecas uz tādu darbu raidīšanu, kuri ir iekļauti virszemes apraidē, un šo pašu darbu izplatīšanu internetā. Kā tas izriet no šī sprieduma 24.–26. punkta, katrai no šīm abām raidīšanām, ņemot vērā, ka katra no tām tiek veikta īpašos tehniskos apstākļos, izmantojot atšķirīgus aizsargāto darbu raidīšanas veidus, un katra no tām ir paredzēta sabiedrībai, ir jāsaņem individuāla un atsevišķa attiecīgo autoru atļauja. Šādos apstākļos vairs nav jāizvērtē nosacījums par [izziņošanu] jaunai sabiedrībai, kam ir nozīme vienīgi tādās situācijās, par kurām Tiesai ir bijis jālemj iepriekš minēto spriedumu lietā SGAE, apvienotajās lietās Football Association Premier League u.c., kā arī apvienotajās lietās Airfield un Canal Digitaal pamatā esošajās lietās”.¹⁷

AKKA/LAA tarifu ekonomiskais pamatojums un samērīgums saistībā ar autortiesību kolektīvā pārvaldījuma regulējošo tiesību aktu mainu

Ņemot vērā, ka 2017.gada 14. jūnijā stājās spēkā AKPL, kurš attiecībā uz kolektīvā pārvaldījuma organizācijām aizstāja iepriekš attiecīgo jomu regulējošo Autortiesību likumu, AKKA/LAA ir veikusi izvērtējumu, vai tās tarifi elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļiem atbilst jaunajam normatīvo aktu regulējumam.

Veicot attiecīgo izvērtējumu, AKKA/LAA ņem vērā šādus apsvērumus:

- 1) AKPL attiecībā uz kolektīvā pārvaldījuma organizāciju tarifiem nenosaka principiāli jaunus kritērijus (sk. AKPL 32.panta 2.daļas salīdzinājumu ar Autortiesību likuma 66.¹panta pirmo daļu un AKPL anotācijas komentāru, kurš attiecas uz AKPL projekta 32.pantu). Proti, kritēriji noteikti, ņemot vērā **Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra Direktīvas 2014/26/ES par autortiesību un blakustiesību kolektīvo pārvaldījumu un muzikālo darbu tiesību lietošanai tiešsaistē daudzteritoriālo licencēšanu** 16.panta 2.punktu un Autortiesību likuma 66.¹ pantu, t.i., likumdevējs neveic principiāli jaunu normu radīšanu, bet attiecina koriģētu, jau iepriekš pastāvējušo regulējumu uz plašāku tarifu loku.
- 2) Tāpat AKKA/LAA konstatē, ka saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas spriedumu lietā AKKA/LAA pret Konkurences padomi¹⁸, kura ietvaros Eiropas Savienības Tiesa sniedza viedokli par kolektīvā pārvaldījuma organizācijas tarifu samērīgumu un to taisnīgumu, tiesa konstatēja, ka “salīdzināto tarifu atšķirība ir jāuzskata par ievērojamu, ja tā ir nozīmīga un pastāvīga. Šāda atšķirība ir pazīme, kas liecina par dominējošā stāvokļa

¹⁷ Turpat.

¹⁸ Eiropas Savienības Tiesas 2017. gada 14. septembra spriedums lietā Nr. C-177/16, AKKA/LAA vs Konkurences Padome.

ļauņprātīgu izmantošanu, un dominējošā stāvoklī esošajai autortiesību pārvaldījuma organizācijai ir jāpierāda, ka tās cenas ir taisnīgas, atsaucoties uz objektīviem faktoriem, kas ietekmē vai nu pārvaldības izmaksas, vai tiesību subjektu atlīdzības”.

- 3) Konkrētajā gadījumā Latvijas Republikas Konkurences padome jau ir veikusi AKKA/LAA tarifu novērtējumu sava 2008.gada 13.februāra lēmuma Nr.20 ietvaros un, salīdzinot gan ar Baltijas valstīm, gan citām ES valstīm, konstatējusi, ka “AKKA/LAA noteiktie autoratlīdzības tarifi nav uzskatāmi par pašiem zemākajiem (bet tie ir vieni no zemākajiem), un tie ir uzskatāmi par samērojamiem ar citu valstu kolektīvā pārvaldījuma organizāciju noteiktajiem autoratlīdzības tarifiem”.

Attiecīgais secinājums ir apstiprināts ar spriedumiem gan Apgabaltiesā, izvērtējot AKKA/LAA tarifus pēc būtības, gan Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā, – abas tiesas savos secinājumos apstiprinājušas Konkurences padomes lēmumu. Cita starpā Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments savā 2010.gada 15.novembra spriedumā lietā Nr.SKA-0370/2010 konstatējis, ka “Apelācijas instances tiesa ir pārbaudījusi, vai Konkurences padome ir pārbaudījusi trešās personas (AKKA/LAA) noteikto tarifu pamatojumu. Tiesa ir pārbaudījusi, ka padome veikusi tarifu salīdzināšanu dažādās valstīs un ka trešās personas noteiktie tarifi nav pārmērīgi”.¹⁹

Līdz ar to jākonstatē, ka situācijā, kad esošie tarifi ir vieni no zemākajiem un tie ir uzskatāmi par samērojamiem ar citu valstu kolektīvā pārvaldījuma organizāciju noteiktajiem tarifiem, nav pamata tos samazināt vai grozīt, jo tie jau šobrīd ir atbilstoši ekonomiskajām reālījām.

No iepriekšminētā izriet, ka AKKA/LAA tarifi muzikālo darbu izmantošanai raidīšanai elektroniskajos plašsaziņas līdzekļos ir veidoti, pilnībā ņemot vērā trīs no četriem kritērijiem, kurus paredz AKPL 32. panta otrā daļa: 1) tiešu komerciālu labumu, kuru gūst darba vai blakustiesību objekta izmantotājs attiecīgā izmantojuma rezultātā; 2) darba vai blakustiesību objekta izmantošanas mērķi, apjomu un nozīmību atkarībā no izmantošanas veida saimnieciskās vai citas darbības ietvaros; 3) kolektīvā pārvaldījuma organizācijas autoru darbu izmantotājiem sniegto pakalpojumu ekonomisko vērtību. Kas attiecas uz ceturto kritēriju, ko noteic minētais AKPL pants un kas jāņem vērā, veidojot tarifus, t.i., darba vai blakustiesību objekta radīšanā vai izveidē ieguldītos finanšu līdzekļus un citus atlīdzības ekonomisko pamatotību raksturojošus lielumus, tas šajā gadījumā nav piemērojams, jo AKKA/LAA ir tikai

¹⁹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2010.gada 15.novembra spriedums lietā Nr.SKA-0370-2010 (A43000108), para [19.4.].

autoru mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācija un tās kompetencē neietilpst autora darba raidīšanā ieguldīto finanšu vai kādu citu līdzekļu aprēķināšana un izvērtēšana.

Savukārt, atsaucoties uz AKPL 32.panta trešo daļu, AKKA/LAA minimālo tarifu noteikšanā ņem vērā muzikālo darbu īpatsvaru un EPL teritoriālo aptveramību kā objektīvus papildu kritērijus, minimālā maksājuma apmēru nosakot tā, lai, pie attiecīgā darbu izmantojuma veida veicot iekasētās atlīdzības sadali, atlīdzību vispār būtu iespējams tehniski sadalīt un praktiski izmaksāt autortiesību subjektiem.

Pie šādiem apsvērumiem AKKA/LAA saglabā spēkā esošos tarifus attiecībā uz autoru darbu izmantošanu radio un televīzijas elektroniskajos plašsaziņas līdzekļos attiecībā uz muzikālo darbu raidīšanu.

A large, stylized handwritten signature in red ink, reading "AKKA/LAA". The signature is written in a cursive, flowing style with a diagonal slash separating the two parts of the name.